

Conciones, Siue Conceptvs Theologici Ac Praedicabiles, In Omnes Totivs Anni Dominicas

Opvs Novvm Figvris, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue]
Scriptoribus plenißimum, cum occurrentium fidei controuersiarum
tractatione.

Jn Omnes Totivs Anni Dominicas Æstivas, à Festo Pentecostes vsque ad
Aduentum

Besse, Pierre de
Coloniae Agrippinae, 1620

Dominica Dvodecima. Post Pentecost.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56306](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56306)

fecit desertas & dicite cum aliis Christo applaudentibus, Bene omnia fecit: & surdos fecit audire & mutos loqui.

Ceterum o Saluator mundi, vere tum animarum tum corporum medice, mirabilium parator, qui tot in mundo ægris sanitatem: sed non sine miraculo, & præter communem naturæ ordinem, reddidisti paralyticum scilicet seruo centurionis abstulisti, hæmorrhoidis fluxum stitisti, cæco nato non oculos restituiti, & hodie auditum & loquelam surdo & muto reddidisti: hæc eadem hodie miracula etiam necessaria sunt. numquam enim tor surdos, tor vidimus mutos, neue tor vniquam cæcos. Is quidem, quem hic curas, non nisi corporalibus auribus surdus erat, at hi spiritalibus & internis. Et quales, Deus bone! surdi? qui de te loquentes ne audire quidem sustinet, de rebus sanctis institutos sermones repudiant, denique diuinis inspirationibus animum & cor ocludunt. Quot etiam mutos reperiemus, lingua carentes, qua te inuocent: ore, quo te laudent ac glorificent: loquela, qua delicta confiteantur. Tu vero aures & linguam illis tange, auditum & loquelam restitue, vt præconia tua & laudes depreciantes, & verba audientes, salutem tandem consequantur, atque ad sempiternam felicitatem vitamque perpetuam perungere mereamur, ad quam nos omnes deducat Pater & Filius & Spiritus S. Amen.

DOMINICA DVODECIMA.
POST PENTECOST.

Partitio.

- I. De gratia iustificante, quam sufficiens?
- II. De politicis multa callentibus, sed rerum salutis ignavis.
- III. Scientia virtutem esse iungendam, alioquin esse nullam.
- IV. De dilectione Dei ex toto corde.
- V. De lapso in latrones.
- VI. De sacerdote & Samaritano.

Homo quidam descendebat ab Hierusalem in Iericho, & incidit in latrones. LUC. 10.

Tom. 2. Pars Æstiva.

Hebraorum Regum phoenix David in signem profecto in proximum amorem & affectum ostendit, cum infidens equo, quadringentis militibus stipatus, vt Siceleg vrbis in tribu Simeon haud procul a torrente Bozor, in extremis Palæstinæ finibus sita incēsores persequeretur: in misellum quendam Ægyptium incidit Amalecitæ seruū, ægrum & semianimem: cuius diligentem, quamuis foret alienigena, haberi rationem iussit. Similem haud dubie amorem Samaritanus sub parabola quadam hoc in Euangelio demonstrat. Hic enim cum in deserto in sauciarum incidisset, qui Ierofolymis in Iericho descēdēs inciderat in latrones, qui despoliatio plurimas inflixerūt plagas, & extremū trahentē spiritū dereliquerunt: misericordia motus, equo descendit, vulnera alligauit, eiusque in diuersorium deducti magnam haberi rationem iussit, & si quid erogatum foret, grato animo reddidit. Sapit hoc charitatem proximi & dilectionem Christianā & hic finis est quem parabola intendit, & Euāgelii præsentis subiectum, quod latius vobis deducere, & egregios in eo ipso conceptus producere constitui, modo Spiritus Paraclæti numine suo dicenti annuat, ac patrocinium suū Deipara non abnuat. Atque ideo salutationem angelicam compellemus, dicentes.

AVE MARIA.

I.

Angelicus Doctor Thomas, & S. Bonauen-
tura eadem distinctione articulo 2. quæst. 3. 9. & 2. sent.
naturæ humanæ fragilitatem, peccati mali-
tiam, & gratiæ vires considerantes firmissime g.
dist. 28. art. 2.
credunt, fieri non posse vt homo quid boni
agat, virtutes operetur, si cœlesti ope & diuina
gratia non adiuuetur. Veritatis huius fundamenta iecit Aristoteles, quibus suam opinionem superstruxere Theologi, dicens, In Lib. 3. de omnium rerum natura, semper est aliquid, quod nimis potest facere omnia illius genera, quod exemplo de motu confirmare licet: quidquid n. mouetur & agitur, per primum mobile moueri certum est, vt idem in Metaphysicis testatur, nam in mouentibus & motis non est processus in infinitum, sed necesse est venire ad aliquem motum. Lib. 7. Physic. ram primum, ait idem in Physicis.

E e Idi-

Idipsum de bonis operibus dicendum est, credendumq; ab influxu primæ cuiusdā bonitatis derivari. Vnde in Timæo suo diuini Plato, sicut, inquit, *omne esse est à primo esse, & omne verum esse à primo vero: sic omne bonum est à primo bono.* Quod Aristoteles verbis religiosioribus deinde confirmauit, dum in primo politicorum ait, *sine Deo nihil est possibile* porro verba Philosophi religiosa dixi, quod & ruba illa religionis ac pietatis Paulus eadem propemodum vsurpauit: *Non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis, sed omnis sufficientia nostra ex Deo est.* Et ante illum Redemptor ipse apud Ioannem, *sine me nihil potestis facere.* Et sane ita se res habet: sine gratia Dei namq; nihil omnino à quoquam fieri potest; & omnis sufficientia nostra à Deo dependet.

Plato in Timæo.

Lib. 1. Polit.

2. Cor. 3. Ioan. 15.

a 1 2. q. 109 art. 7. b In 2. dist. 28. a. 1. q. 1.

Hoc supposito omnis Theologorū schola, & imprimis angelicus Doctor a Thomas, & cum illo seraphicus i Bonauentura, inferunt, hominem in mortali peccato constitutum eodem sine peculiari Dei auxilio emergere non posse, quod & exemplis & similitudinibus stabiliunt. prima est S. Anselmi Cantuariensis Archiepiscopi, qui Henrici IV. temporibus vixit, circa annum Domini M. LVII. qui ait, hominē seipsum puto quidem immergere posse, sed non sponte emergere: ita quoq; peccatum profunda quadam vorago, & abyssus est atque præcipitium adeo præceps, vt seipsum eidem iniicere possit homo, non vero educere.

Homo cū in peccati mortalis statu est, exsurgeret nequit.

Prov. 23. 102. 2.

Altera magni Ioannis Chrysofomi dicentis, hominem, quemadmodum nauis fracto malo mari innatat, & huc & illuc tēpestare & fluctibus agitur: diuinæ gratiæ, quæ mali instar est, auxilio amisso, in mundi huius æquore vagari, impelli, agitari, nescire quid agat, nec facere quæ velit, sed ad quæ suggestu diaboli impellitur. Porro similitudo hæc sacra scripturæ auctoritati innititur, ait siquidem Sapiens, *Eris sicut dormiens in medio mari, & quasi sopitus gubernator amisso clauo.* Ionam, qui penitus rem intueri voluerit, huius figuram statueret licet.

345. 174

Tertia summi Ecclesiæ Doctoris Augustini qui ait hominē sibi quidem ipsi vitam posse eripere, nō vero ad vitam se reuocare: ita peccatorē spiritualem quidem mortem in-

ferre animæ posse, iuxta verba illa Salomonis, *homo per malitiam occidit animam suam.* at mortuo sibi iam semel vitam non posse restituere. Atque hoc modo intelligi debet sententia illa Psalmographi, *Spiritus uadens & non reuertens, qui quidem sponte sua ad peccati mortem fuit, sed ad vitam gratiæ reuertitur per se nequit.*

Quarta eiusdem Chrysofomi, dum tradit, hominem ante peccatum liberum esse, at si quando diabolo sese prauis operibus dūcitur & obligat, nulla se ratione ab eius seruitute & erga illud eripere posse, sed vt perpetuum mancipium illi seruire debere. Atq; vt quando populus suffragiis regem elegerit, & in solio stabiliiuit, numquam eundem deponere potest: (sui namq; in illius potestate, illum creare & sceptrum tradere; sed vbi iam regere cœperit, sceptrū eripere, & regno nequit deicere: ita quoq; peccatores, postquam semel se diaboli potestati tradiderunt, eumque vt regem & principem (ex mēte Prophetæ Iob, dicentis, *ipse est rex super omnes filios superbia*) agnouit nunquam deinde cum dominio & regno priuare potest, aut sese mancipiatū eripere.

Iam allegoriam producam. Iacobi Patriarchæ filii cum penuriæ tempore, in Ægyptum Pharaonis inquam regnum descendissent, non nisi ad biennium aut ad summum, triennium, donec fames, & annoæ charitas præterisset ibidem manere decreuerant: sed omnes illic extincti sunt, & vniuersa eorum posteritas plusquam quadringentis hæsit annis, seruitute oppressa & duro captiuitatis iugo grauata: è qua nunquam eripi potuissent, nisi miraculis Deus & portētis terribilibus Pharaonem terruissent. Idem omnino, allegorico sensu de peccatore dicendum, qui durante tētatione in peccatū, quod diaboli regnum est, descendit, sibiq; persuadet, nō nisi biduo aut ad summū triduo, in eodē hære, donec triste tētationū tempus & fames pertransseat: at sæpe trahitur, vt diutius in eodem moram trahat seruitutem durissimam seruiens, ac non raro etiam immoriatur, & egredi nequeat, nisi supernaturali quadam ratione & miraculo illum Deus educat, & misericordiam suam illi demonstrat.

Dixi

Dixi, miraculo: nam antequam in pristinum gratia statum peccator restitueretur, plurima haud dubie miracula interueniunt, eiusque iustificatio adeo grauis & difficilis est, vt Augustinus dicere non sit veritus, maius esse opus & longe diuinius ex impio iustum constituere, quam caelum & terram e nihilo producere.

Hæc etiam veritas ratione potest confirmari, cuius fundamentum posuit in dialectica Aristoteles, dicens: *A priuatione ad habitum impossibile est regressus per naturam*: quod & ipsa docet experientia: luminis namque amissio in caeco nulla ratione, naturaliter loquendo recuperari potest, omnisque natura conatus & industria hic cedunt & euapida sunt. sed supernaturali quadam virtute hic opus est & potestate absoluta & summa: Cui igitur anima peccato excæetur, quando nimirum lumine & veritatis cognitione priuata est (de quo loquitur Sapiens: *Excæcauit eos malitia eorum*) atque ita cæcitas longe sit grauior ac periculosior ipsa corporea: dicendum est vt huiusmodi cæcus, id est, peccator, lumen recuperet, maiori iure, supernaturali diuinæ gratiæ auxilium, virtutemque desiderari, quæ non solum oculos, sed ipsam etiam vitam restituat.

Dicta quidem hæc hæc hactenus, quod in Euangelio hodierno præclarum huiusce rei exemplum videre sit: videritis namque miserum viatorem in deserto iacentem, bonis omnibus spoliatum, plagis deformem, plenum vulneribus, sauciatum & seminecem & vix se loco mouere valentem, nisi Samaritanus (qui verus Iesu Christi typus est & figura, vt sauciatus, peccatoris:) opem attulisset. Audiamus Lucam rem enarrantem: *Homo quidam descendebat à Ierusalem in Iericho, & incidit in latrones, qui etiam despoliarunt eum, & plagas impostis abierunt semiviuo relicto*. vt quidquid hoc continetur Euangelio, vobis enucleem, primo quaestiones quas doctor quidam Synagogicus proposuit, in quo nimirum Dei & proximi amor consisteret, examinabo: deinde parabolam deducam. vos vero aures adaptate, vt quantum peccatum mali animæ adferat, audiamus.

Principio itaque, refert Euangelista, Christum coram Apostolis prædicantem eosque felices dicentem, quod coram viderent quæ aliis videre datum non erat, & animas eorum beatissimas, quod appellentem, certissimo expectarent, quæ in vita altera iis præparata essent, à legisperito interrogarum, *Magister Ignorantia quid faciendo vitam eternam possidebo?* & Ecce huius legisperiti. quis hic doctor est, qui cognitis omnibus, iter caelum versus ignorat: qui cognita & perspecta lege, seipsum videre nequit? Similis est oculo, qui omnia conspicatur & longe lateque diuagarur, at seipsum non potest intueri. Similis est protoplasto Adæ, qui eodẽ quo conditus est momento, Doctor creatus de omnibus creaturis acutissime & subtilissime est philosophatus, cunctis animantibus, herbis, lapidibus ex naturæ proprietate nomina imponens (quod summæ sapientiæ & Philosophiæ cuiusdam sublimis indicium est, sapientis enim est rebus nomina imponere) at tamen nunquam sibi ipsi nomen potuit imponere, eo quod seipsum ignoraret. Huic igitur Doctor hic noster similis est, qui omnem legem perspectam habet, & nihil eorum quæ ad salutem spectant, nouit: iactat se in legis & scripturæ cognitione, sed in rebus ad salutem animæ pertinentibus talpa cæcior est.

Tales reuera sunt hodie mundi huius incolæ, magni illi statista, prudentes illi politici: nihil rerum ad rempublicam & politiam spectantium mundi ignorant, oracula quædam in hoc mundo videntur, sed si conscientie statum excutias, & raecula sunt ad salutem anime spectantia, bestiis deterior quo ad res sunt. Ita id ipsum de se testatur Psalmista: *ea, quæ ad tecum. Id est, Ad populum regendum, leges ferendas, exercitum ducendum, coronam probestiam in pugnandam, regnum defendendum, & in iis quæ ad pristino statu conseruandum, prudens fui & alteram. sapiens vt qui maxime: at in iis quæ ad animæ salutem pertinent, in cultu & obsequio, quod tibi debeo, in cognitione mysteriorum tuorum non plus profecto sapui quam brutum aliquod omnis rationis expers. Idem quoque de primo parente Adæ dictum fuit, ac de cæteris in genere hominibus dici potest: *Homo cum in honore esset, non intellexit*, Psal. 48.*

comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Id est, Sapientes illi statista, & rerum periti, quos omnes suspiciunt, in reb⁹ spiritualibus ne micam sapiunt, & vite huius vanitatibus penitus implicati sunt, de alterius felicitate ne hilum solliciti, in quo bestias imitantur. Eundem scopum ferit ad Corinthios Apostolus, dum ait: *Animalis autem homo non percipit ea, quae Dei sunt.*

1. Cor. 2.

2. Reg. 16. 37.

Sapientissimus in rebus mundi huius fuit Achitophel regno Israelitico a secretis, atq; adeo omnes in rerum gerendarum experientia & notitia antecellebat: ait namq; scriptura consilia illius oraculorum instar apud omnes fuisse, & omnes ad illum velut ad numen aliquod ex vniuersis regni finibus confugisse: *Consilium autem Achitophel, quod dabat in diebus illis, quasi si quis consuleret Deum.* In iis tamen quae salutis & animae erant, bruto erat brutior: nam desperatione & indignatione quadam stimulatus, infami sibi vitam laqueo interclusit. Hunc imitantur magni illi consiliarij status, & rerum mundanarum periti, qui in negotiis gerendis & consiliis alij dandis oracula quaedam sunt, ad quos omnes velut ad numen aliquod consulendum properant: at bestiae sunt in conscientiae statum concernentibus, & in animae consulendo penitus bardi & stupidi: aquilarum & lyncei instar in mundo videt, in caeli climate ac rebus caelestibus talpa more caecutiunt. Hoc in se agnouit Psalmographus, & de se cecinit lachrymans: *Dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum, & ipsum non est mecum.* Perinde ac si diceret: O rerum vices! olim ipse Goliados prostravi, Philistaeos prostrigavi, leones suffocaui, vrsos intereraui, & ferocissima quaeque animalia domui: at modo, vt Deo seruiam, nullae mihi vires supersunt. Olim acutum vidi, & modo fortasse etiam video in mundi rebus: at peccati horrorem, mortis terrorem, iudiciorum tuorum discrimina, animae periculum, ea quoq; quae in altero geruntur mundo, vt videam, oculos non habeo, in illis penitus caecutio, nec ipsi quidem oculi mecum sunt, sed in mundo, & in iis mundus ipse habitat. Ita quoque caecutit doctor hic noster, dicens: *Domine, quid faciendo vitam aeternam persequi debeo.*

Psal. 37.

Indoctrum doctorem talis doctus est & sapiens, sibi indoctrus & ignorans: alios legem edocet & rationem ad vitam aeternam pertinendi, se vero nihil prorsus, via alii demonstrat, sibi autem eam monstrari perit. In quo Regem Syriae imitatur, qui Naamani militis suae principi mundandae lepra: rationem quidem praescripsit, litteras commendatitias ad Prophetas terrae Israel misit; attamen idololatriae lepram non perdidit. *Dixitq; ei rex Syria: Vade & mittam litteras ad regem Israel.*

Similes sunt regi huic doctor hic & ceteri, qui omnes edocere conantur, sibi ipsis vero nihil ad vitam praescribunt; Naamane namque & mundi assecras rationes edocentes, quibus a peccati lepra purgantur, & litteras iudicem & iudicium comunicantes, eosq; ad Prophetas & Ecclesiae confessarios destinantes, ipsi nihilominus in scelera suorum idololatriae permanent. Hos intellexisse crediderim Dauidem, cum diceret: *Peccatori autem dixit Deus: Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? tu vero odisti disciplinam, & proiecisti sermones meos retrorsum.*

An non sane deplorandum, arcae fabricatores & naupegos diluuii periret, & sane potius magna illorum demencia fuit, ne dicam vesania. Quod, postquam tot annis arcam, quae Noacho & filiis eius asylum & refugium foret, edificassent: eandem non subiecit praeceteris, sed cum reliqua raris aquis in aethi perierint. At profecto magis deplorandum est, tot hodie in orbe reperiunt Doctores, tot ecclesiasticas, tot sapientes, huic nostro permissiles: qui horum ad instar fabricatorum postquam toto vite tempore media & rationes suggererint, quibus alij se a diuinorum iudiciorum fluctibus ac diluuii conseruarent: tantum abest, vt sui ipsorum praeceteris salutem procurant, vt ante alios etiam pereant & sub aquis suffocentur. Quod metuens, sibi ne accideret Apostolus, dicebat: *Timeo ne cum alius iudicauerim, ipse reprobus efficiam.* Eadem erat anxietas ac metus Doctoris nostri, dicentis: *Domine, quid faciendo vitam aeternam possidebo?*

Infelicem & imperitum legisperitum: omnium eum peritus sit, via quae ad salutem ducit, ignarus est. ceterum nihil reipub. perniciosius est doctore, qui superbiat & sapiente, qui

Mali doctores collati cum fabricatoribus arcae Noe.

Qui docti sunt & superbiunt, noxii sunt reipub.

qui insolescat: nam quemadmodum est phar-
macopolio, in quo aromata, & unguenta pre-
tiosa, & antidota medica morbisque saluta-
ria reperiri solent, venena exeunt, & catapo-
tia noxia: ita etiam est doctorum hominum
schola, sepe numero noxia & contagiosa pul-
lulant dogmata. Herodes seiscitabatur scri-
pturas, & in Prophetarum oracula inquire-
bat, non ut vitam in melius commutaret, sed
ut sciret, ubi nam Christum nascitarum præ-
dixissent, quo eum deinde ibidem loci re-
pertum interimeret. Ita quoque plurimi lit-
teris hodie incumbunt, non ut in viros eua-
dant meliores vitamque rectius instituunt,
sed ut in impietate proficiant, Deumque au-
dacious & frequentius offendant.

Arbor illa scientiæ boni & mali, tantum
abfuit ut primis mundi scholaribus & disci-
pulis scientiam aliquam attulerit, ut extre-
mam illis perniciem & toti adeo posteritati
sempiternam in omnem progeniem ruinam
pepererit, *Produxitq. Dominus Deus, de humo
omne lignum, pulchrum visu, & ad vescendum
suauis: lignum etiam vite, in medio paradisi, li-
gnumque scientiæ boni & mali: Docti & erudi-
ti arbores sunt scientiæ in medio rerum pub-
licarum constitæ, at sæpe fructum non adfer-
runt, at exitium: non profunt, sed obsunt, &
illiadem malorum arcessunt.*

III. Seruus ille vecors, qui acceptum talentum
teræ infodit nullo inde lucro comparato,
Dominum ad iracundiam prouocauit, ita ut
amoris & beneuolentiæ occasionem in odii
& indignationis conuerterit: quare succen-
sens illi Dominus ait: *Serue male & piger, scio
bas, quia meto ubi non semino, & congre-
gabo ubi non
sparsi: oportuit ergo te committere pecuniam meam
nummulariis, & veniens ego recepissem utique,
quod meum est cum usura.* Legis periti & Do-
ctores, qui præclarum illud scientiæ talentum
à Deo Domino hero suo recipiunt, sæpe il-
lud ipsum non in animarum salutem, & ad
maiores Dei gloriam impendunt, sed terræ
infodiunt, ob id scilicet superbientes, vel ad
ipsum præ avaritia proferre non audentes:
itaque sibi ipsis æternæ damnationis causa
sunt, & Dominum suum clementissimum of-
fendunt, cum tamen ipsi ad animæ salutem
impendi oporteret; hincq; occasio sumenda

esset infinita laudum præconia in datorem
refundendi. Quamobrem exprobrabit ingra-
titudinem illis aliquando Deus eosq; ut ve-
cordes, desides, & pigros coarguet, quod ni-
mirum talentum scientiæ tam humanæ quã
diuinæ ad mensam non dederint, ut deinde
Dominus veniens, ipsos ad se admitteret, il-
lorum negotiationem laudaret, & fœtus &
vsuram persolueret. Tunc autem scientiæ ad
mensam traduntur, quando in Dei gloriam,
& animarum salutem impenduntur: tunc ve-
ro terræ infodiuntur, quando superbiæ & in-
solentiæ sunt occasio, & in prauos vsus de-
torquentur.

Astra cœli, quæ vniuersa hic in terra mo-
tu & lumine suo dirigunt & conseruant, non
semper faustos & benignos aspectus præfe-
runt, sed sæpe numero sinistros ac noxios in-
fluxus producant: ita quoq; doctores & qui-
cumq; ad aliquem scientiæ gradum proeecti
sunt (quos sæpe stellis cœli comparatos legi-
mus; ut in loco illo Danielis: *Qui autem docti
fuerint, fulgebunt sicut splendor firmamenti;* & Doctores
qui ad iustitiam erudunt multos, quasi stella in
stella sicut
perpetuas aternitates.) virtute sua & doctrina
in regna & prouincias dominium exercent:
at vita eorum & agendi ratio non semper
profunt & vtilitatem adferunt, sed rebus
publicis sæpe noxia sunt, & extremam Ec-
clesiæ perniciem arcessunt.

Ager ille Euangelicus, in quo pater fami-
lias bonam seminauerat sementem, tempore agro ziza-
messis zizania produxit. Docti & plurima-
rum periti rerum, sunt agrilli Euangelici, in
quibus magnus ille Pater cœlestis bonam tur-
doctrinæ sementem seuit: at sæpe contingit
ut quando messis faciendæ est, & in commo-
dum reip. & Dei gloriam, fructus inde colli-
gendus, præter superbiam, vanitatem, iactan-
tiam aliq; zizania, nihil appareat. His scate-
bat Doctor hic Pharisaicus, qui Dominum
rentaturus cum eodem disceptat, fingit, hy-
pocritam agit, personam ementitur.

Magister quis faciendo vitam æternam possi-
debit? Ô verba fucata, subdola, versuta! inter-
rogat, non quidem ut discat, sed ut videat,
num Christus quid faciendum sit ignoret:
de ipso igitur dici potest, quod de alio quo-
dam dicebat Psalmographus: *Os tuum abun-*

Pfal. 49. *dauid malitia, & lingua tua concinnabat dolos.* Dissimulatio veri-
est, quam verbis fucatis fraudes tegere, &
ta in facris malitiam sub oratione subdola & composita
literis. abscondere. Venit olim Deus, ne quis apud
Hebræos vestelinea, quæ simul & lanea fo-

Deut. 22. *Non indueris vestimento, quod ex
lana linoq; contextum est.* Illi vero lanam lino
commiscent, qui aliud corde volunt, & ali-
ud ore proferunt. In hoc præceptum impe-
git legisperitus hic cum lingua dulcedinem
& blanditias præferret, corde autem tenta-
tionem subdolanam foueret, dicens: *Magister
quis faciens vitam æternam possidebo?*

Insignes doctor hic quæ-
stiones proponit.
Est tamen aliquid, quod in ipso laudetur,
imprimis, quod non proponat quæstiones
quasdam friuolas & inanes, sed ad beatitudi-
nem, bona opera & salutem spectantes. Pau-
cos hodie inuenire est, huiusmodi qui quæ-
stiones proponant: aliud siquidem scholæ
hodie non crepant quam curiositates vanas
& inutiles, in Academiis aliud non auditur
quam nugæ & ineptiæ, num sc. Deus in locis
sit imaginariis, an in vacuo detur motus, nū
serpens ante Adami peccatum pedibus con-
stitaret, aliaque similia, de quibus dici queat,

Pfal. 118. *Narrauerunt mihi iniquæ fabulationes, sed non
ut lex tua.* Docete igitur in scholis vestris, ô
doctores, in cathedris vestris Ecclesiasticæ, bo-
norum operum exercitia, virtutum praxia,
ad salutem perueniendi media, beatitudo in
quo consistat, quid includat, & quanta sit il-
lius merces & præmium. Deinde laudē me-
retur, quod dicat: *Quid faciendo?* quamuis e-
nim sceleratus & versipellis foret, non erat ta-

Error hæ-
reticorū.
men Lutheranus aut Calvinista, qui opera
ad salutem requiri pernegant: ait enim, *quid
faciend?* quod crederet vitam sempiternam
non verbis, sed re ipsa & operibus acquiri. I-
ple quoque paterfamilias apud Matthæum,
nulli denarium qui æternæ beatitudinis sym-
bolum est & nota, dedit, quam qui iam in vi-
nea laborassent, *Voca operarios, & redde illis
mercedem.*

Matth. 20.
Quin & Apostolus Paulus, gentium ille
doctor, mox ut ad Deum, cœlitus vocatus,
conuersti & vitam in melius commutare cœ-
pit, petiit, *Domine, quid me vis facere?* ut ad sa-
lutem perueniam? anæ agenda penitentiæ?

mundus an ne deferendus? mors an ne subeun-
da? in quæ paratum cor meum Domine, pa-
ratum cor meum, quasi diceret, scio non nisi
operibus bonis cœlum diuendi, non verbis:
quid igitur ad salutem necessarium est, quid
me facere opus, ut vitæ æternæ compos sim?
Doctor quoq; nolter hic petit, *Magister, quid
faciendo vitam æternam possidebo?*

Cæterum doctrina & virtus coeant & cō-
grediantur necesse est, quæ vbi in aliquo cō-
currerint, perfectum reddūt, sed vbi disiun-
cta sunt, vix vllam merentur laudem. In hu-
ius rei signū summus apud Iudæos Pontifex
in ora vestis suæ tintinnabula & mala puni-
ca vicissim permixta gestabat: denotabatur
hic scilicet, in homine in dignitate constituto
scientiam, cuius tintinnabula symbolum
sunt, & virtutem, quam mala granata deno-
tant, debere concurrere. Legis hic peritus
doctrinam quidem habebat, sed virtute erat
destitutus: doctus erat, superbus & insolens:
maluit namque Dominum quem omnes ut
Prophetam habebat, tentare, quam eiusdem
doctrinæ auscultare.

Est scilicet commune doctorum virorum Doctorū
malum, & è quo fortasse omnes quæ Ecce-
siam affligerunt hæreses, originem sumptum
vitiū.
runt: quando nimirum antiquitatem nolunt
consulere, Patrum placita sequi derectant,
& Ecclesiæ auctoritatem eleuant, sed se ipsos
solos sapere credentes, suam ipsorum opi-
nionem sequi, fidem affectu proprio metiri,
iuxta cerebrum religionem fingere, spiritum
priuatum consulere, & ad placitum & men-
tem suam opiniones exoticas & inauditas
comminisci gestiunt. Quo respiciens Angu-
stinus ait: *Surgunt indocti & cœlum rapiunt, &
nos cum doctrinis nostris ecce in carne & sangui-
ne volutamur.* id est, in vanitatibus & mundi
cæno. Et profecto ita se res habet, ut nimirū
illi qui minus norunt, & vix vllam habent
scientiam, ad pietatem proniores sint: quod
scil. humiliores submissius de seipsis sentiāt:
qui vero aliquid se scire autumant, cæteros
contemnendo insolecant.

Ille Arsenius, qui ob singularem eruditio-
nem, & præclarā quam doctrina sua dede-
rat opinionem, in pædagogum Arcadij &
Honorij, Theodosij Imp. filiorū, qui deinde
à mor-

à morte patris ad imperium euecti sunt, ascitus fuit; cum deinde mundo repudiato in deserto ageret, & grauibus interdum diaboli tentationibus agitaretur; indoctum quendam in Ægypto monachum consulere solebat, & ab illo vitæ instituendæ rationem deposcere: quam obrem cum peteret ab eo fratres, cur idiotæ se & indocti disciplina submitterent, & ex illius præscripto vitam institueret respondit, *quia huius rursi, illiteratam plane insitiam fateor me nondum didicisse.*

Ferunt Hypomachum Alyptem, strenuū illum ducem, cum in corona quendam celebrari audiret, qui procero erat corpore, statura longiore, longimanum quoq; atq; ideo duellis & manuum confertionibus aptus diceretur respondisse, Bene quidem, si corona & brauium in alto dependeret, adeo vt non nisi manu foret decerpendum. ostendens, corporis proceritatē parum aut nihil in palastra & gymnasio prodesse, si robur & gladiatoria quædam firmitas, si membrorum netui, dexteritas & motus agilitas, & imprimis animi viuacitas & cordis magnitudo nõ adessent. Idem omnino in proposito dicemus, esse profecto non mediocri stoliditatis argumentum, doctum celebrare, Aristotele licet doctiorem, si anima illius pietate non sit instructa, & Christianis virtutibus circumquaque communita.

Est hæc sententia magni Pauli, qui quodã in loco ostendens, quam sit doctis & rerum peritis, virtutis ornamentum necessarium, de se libere confitetur, se, quamuis Platone aut Aristotele foret doctior, & omnem quæ haberi potest scientiam, cerebro contineret, nihil omnino esse aut scire, si charitas & virtus eandem non associent, *Si habuero omnem scientiam, charitatem nõ habuero, nihil sum.* Idcirco Psalmographus cum scientiam à Deo postularet, primo bonitatē, & virtutē petit, *Bonitatem, & disciplinam & scientiam doce me.* Perinde ac si diceret, Tu qui Angelos edocuisti Domine, qui Adamo scientiam infudisti, Prophetas abstrusa & sublimia eloqui fecisti mysteria, exiguam mihi scientiæ huius guttulã infunde; at si mihi scientiam dare decreueris, virtutem prius & bonitatē concede, vt mentē & ingeniu erudiens & exacues, ani-

mã quoq; eadē ratione instruas & efformes.

Potuerunt quidē Scribæ & Pharisei, ac legisperiti Herodi è Prophetis ostēdere, Christum in Bethleem Iuda nasciturum; sed non dignati sunt sese vel loco mouere, vt eundē inuestigarēt, & vna cū Magis ad orandū properare. Tales hodie plurimos reperire est tã humani quã diuini iuris doctores, qui docti sunt & eruditi in omni scientia non vt legib. obtemperent, virtutem colant, Christū deniq; adorēt, sed vt hac ratione omnium in ore versentur, ab omnibus suspiciantur, ac digito monstrentur, vt amplum confectentur luccrum, auram deniq; popularem nanciscantur.

Sponsus Canticorū dilectæ suæ ornata recensens ait inter cætera: *Mureculus aureas faciemus tibi vermiculatas argento.* Quis hic loquendi & celandi modus? quis vidit vnquam auram argento illuminatam & exornatam? sane si dixisset, *Mureculus argenteas vermiculatas auro,* magis fortasse ex arte locutus meo quidem iudicio videretur. Sed non sine ratione Spiritus S. hoc loquendi modo vsus est, eo quod puræ caritatis auram scientia illustretur, & scientia vicissim virtutem illustrare soleat: cæterum virtutis imago est aurum, & doctrinæ argentum, quæ duo vbi in opere aliquo concurrunt, tum demum diuinum quid & egregium solet existere, & electum animæ ornamentum.

Scientia namq; sine virtute nihil est, atq; ideo is qui se doctum credit & eloquentem, virtute autem destitutus est, è mente Apost. *factus est, velut as sonans aut cymbalum tinniens.* Ego vero dixerim huiusmodi esse, velut idolum quoddam, quod oculos habet, & non videt; manus, & non palpat; pedes, & non ambulat. Habet namque virtutis instrumenta, at nullum in opus producit, imo ne vti quidem vult.

Virtus porro adeo ad scientiarum perfectionē & ornamentum necessaria est, vt præter quã quod sine illa scientia nihil sit, sapienter numero eruditi, quod virtute sint destituti, in interitū & exitium ruant, & ruentes, alios quoq; ruina inuoluât, & nihil iisdē in regno aliquo haberi queat exitiosius aut magis noxium. Camini in ædib. & respiracula illa fumaria, sunt quidē altissima & eminentiss. domus

Matth. 2.

Cant. 2.

1. Cor. 13.

Mali doctores cæcæ mentis similes.

mus pars, sed sunt & nigerrima, quod assidue fumum transmittant. Ita quoq; in ecclesia, vel potius republ. prauis doctores, sunt quidem titulo & nomine omnium supremi & in summo dignitatum gradu constituti, at sapius sunt omnium sordidissimi & inquinatissimi, terra prauarum affectionum fuliginæ denigrati.

Item mō-
tibus.

Solent montes & summa cacumina caelo proxima citius pluuias & influxus caelestes accipere, quam valles, abundat quoq; aquarum scaturiginib. & fontibus, qui eisdē fertiliores redderent; vt ita vicini meliores & vberiores fructus colligerent. Sed saepe fieri videmus, vt nihil illis in tota circumqua; regione haberi queat sterilius & infructuosius. Ita quoq; docti & eruditi, qui instar montium & collium mundi huius sunt, quosque bonos esse pastores; & vberes fructus producere par foret, & vniuersos vrbis incolas irrigare verbo doctrinae & consilio, saepenumero penitus steriles sunt, & montium instar nebulis semper cooperti, & fulminibus tempestatibusq; agitati.

Dan. 4.

Doctores
arbori Na-
buchodo-
nosoris
collati.

Et quoniā de fructib. loqui cœpimus; pergemus in iisdē. Egregia illa arbor & procera, quā Nabuchodonosor rex fructib. grauidam vidit, (*Et fructus eius nimius*) & quidē omnigenis, nullū tamen tulit, qui homines reficeret, sed solas bestias pascebat, *subter eam habitabant animalia & bestia, & ex ea rescebatur omnis caro.* Atq; ideo indignatus Deus, eiusq; ingratiudinē coarguens vt succideretur imperavit, *Succidite arborē, discutite folia, dispergite fructus.* Dixi iam superius, doctos & literatos instar arborum feracium esse in hoc mundo; ac saepenumero cōtingit, vt qui fructib. scientiæ, meritorumq; abundant, ita iisdē abutantur, vt iucundos studiorum suorū fructus nō in animarum auxilium, hominūq; institutionē, sed in animalia bestiarūq; vsum impendant, vt sc. ambitioni satisfaciant, passionibus prauas sequantur, famam apud plebē nanciscantur, & lucrū inde sordidū percipiāt, quæ pfecto partes brutales sunt & bestia potius q̄ homini conueniunt. Quamobrē saepe Deus minas intentat, & steriles illas arbores excindi & in ignē coniici iubet, *Omnis arbor, qua nō facit fructū bonum, excidetur & in ignem mittetur.*

Naaman Syriae Regis militiæ princeps, & Compars perfectus generalis castrorū, summo apud orientales locis erat, diuitiis & facultatib. cunctos antecedebat, sed vt scriptura testatur, lepra mani. erat turpissime inquinatus. Literati & doctrina simul & ingenio pollentes, sunt in rebul. velut noui quidā Naamanes quos omnes suspiciunt & honore prosequuntur, sed vt plurimū, cū dotib. polleant, & scientia locupletes sint; leprosi sunt, superbi, vani, arrogantes, audaces, intolerabiles, turgidi & scientia inflati, cumq; ingenui nacti sint diuinū, leprosam intrinsec⁹ habēt animā, i.e. peccatis sordidā & inquinatā. Huius farinae erat hic noster, cum enim eruditione excelleret, virtute carebat, & animum leprosum fouebat, presumptione turgidū, hypocrisis & dissimulatione plenū, qua Dominum interrogat vt illum teneret. Videamus a. quale responsum accepit, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto, &c.*

Cum igitur Doctor rationes petiisset, quibus ad vitam beatam peruenitur, ad legem & scripturam eum Dominus mittit, dicens, Tu legis peritus cum sis, an ignoras quid in illa scriptum sit: qui respondit, in lege scriptum, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & proximum sicut te ipsum.* Deinde Christus: Tu fac similiter & vitam æternam habueris, ostendens, omnem beatitudinem nostram & salutis æternæ spem ab amore Dei & proximi dependere, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.*

Hæc autem verba diligenter examinans in homilibus ad populū Antiochenum Chrysostomus, aperitissimum summi erga nos amoris Dei argumentum esse ait, cum reciproco nos amore se velit diligere quod vt demonstraret, primum quod a nobis postulat ipsum est cor. Quamobrem vicissim rationi consentaneum est, vt cor, quod primum inter cetera hominis membra locum occupat, illi etiam præ cæteris consecratur. Idcirco David Rex agnito peccato, & in gratiam cum Deo redire satagens, orat: *Cord mundum crea in me Deus, & spiritum rectum in noua in visceribus meis.* non petit sibi nouos dari aut creari pedes, qb. audacius ambulet; aut nouas manus, quib. felicius operetur; nō nouam exigit linguā qua eloquētius loquatur.

tur; non aures, quibus audiat subtilius; non deniq; alios oculos, quibus proximi necessitatem benignius intueatur. Hæc siquidem omnia nihil sunt, si cor non recte se habeat, & animus vitis sit oppletus; at vnicum sibi cor mundum dari postulat & spiritum novum: quæ cum renouata fuerint cæteræ facultates sensitiuæ & motiuæ renouatæ sunt. Cor namq; in homine est velut primum mobile, quod motu suo cæteros orbis cœlestes commouet & impellit; sol est qui exoriens lucem adfert, & omnes naturæ virtutes detegit & renouat; est denique spiritus ille vitæ in medio rotarum constitutus, qui teste Ezechiele cum se moueret, totæ quoque commouebantur, *Quocumq; ibat spiritus, illuc eunte spiritu & rota pariter eleuabantur sequentes eum, spiritus enim vitæ erat in rotis.* Cor scilicet primum mobile est, quod omnes animæ spæras commouet & dirigit: sol est, qui illustrat, & omnes hominis potentias & facultates excitat; est quoque vitalis ille spiritus, qui motu suo omnes facultatum humanarum rotas turbat & commouet; est denique quod præ cæteris facultatibus & membris Deo oblatum oportuit.

Voluit sibi olim Deus omne primogenitum, speciali quadam ratione dedicari & offerri, *Sanctifica mihi omne primogenitum tam de hominibus quam de iumentis*, cætera vero hominum vsui reliquit. Primogenitus hominis, teste Aristotele, est cor quod primum viuens est, & vltimum moriens: aut si Theologicis loqui vultis terminis, amor noster in rebus spiritualibus primogenitus est; vtrumque autem egregio & sancto quodam sacrificio Deo sanctificari & offerri debet.

Hacce de re loquens Augustinus & de corde imprimis, ait ipsum instar fontis esse, è quo duo maxima scaturiunt flumina, quæ cœlum simul & terram suis aquis irrigant: cum enim appetitu quodam illicito in res externas effunditur, scaturit riuus ille fatidus concupiscentiæ: at quando amore quodam sancto in cœlestia & diuina fertur: charitatis flumen exundat. Vtrumque verò in Dei honorem conuertendum est, & ipse præ cæteris super omnia diligendus, nimirum ad

Tom. 2. Pars Æstiva.

præscriptum textus legis, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.*

Hunc locum exponens Mellissus Bernardus, ita quodam in loco ait, *Sic Deum diliges, ut nullus voluptatum illecebris ita captus, ut ab eius amore & obsequio disingaris.*

Ait in Exodo Mose Pharao rex, *Ite & sacrificare Domino, oues tamen vestra & armenta remaneant*: at subintulit confestim Moses, *Exod. 10.*

Cuncti greges pergant nobiscum, non remanebit ex eis vngula, quæ sunt necessaria in cultum Domini Dei nostri. Hoc animo & constantia sint oportet veri Dei serui; vt, cum tyrannus ille infernalis suggerit, & quodammodo cogit, vt

sensus & exteriores facultates deliciis & voluptatibus dediceant, audacter respondeant, non remansurum vngulam, id est ne vnam quidem cogitationem, quæ Dei seruitio non dediceretur; quod & in lege Deus addidit. *Et ex omnibus viribus tuis: adeo vt omnes animæ vires, omnia corporis membra, & omnes membrorum sensus, qui à Deo esse suum receperunt, pro sua ratione & modulo creatori seruiant, eumq; diligant, diuinæ legis præscriptum sequendo, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.*

Quod ita expono, *Diliges Deum*, id est, nulla tibi creatura adeo cara sit, nullam ita amplectaris, vt Deo eandem præferas; nullaque in te reperiat facultas aut potentia, cuius virtus non sit in diuino amore occupata: id est, quidquid habes & quidquid possides tum in corpore, tum in anima, mente, spiritu, sensibus, nervis, & ossium medullis; Deo subicias, eiusque obsequio dedices. non sit tibi cor, nisi vt Deum diligas; voluntas, nisi vt eum adores; oculi, vt illum contempleris; lingua qua illum confitearis, ingenium, quo eum intelligas & cognoscas: intellectus nihil illicitum voluat; nihil profani auris audiat, nihil impudicum videat oculus, nihil obscœnum os eloquatur, nihil prohibitum manus agere præsumat; atq; hoc demum est, Deum diligere ex toto corde, & ex omnibus viribus, & ex tota mente.

At hic obseruate docti, & notate ordinem *Obserua- rei, videte legis huius cõnexionem & diuer- tio notatu- ff sos amo- digna.*

mpa-
turdo-
Naa-
ni.

Egregii
receptus
de corde
humano.

Ezech. 1.

IV.

Exod. 10.

D. Augu-
stini sub-
limis con-
ceptus.

Bernard.

Allegoria
egregia.

Quid sit
Deum ex
toto cor-
de dilige-
re.

Loci hu-
ius inter-
pretatio
genuina.

Obserua-
tio notatu-
digna.

fos amoris gradus: primo loco cor posuit & voluntatem, postremo mentem, velut bases & fulcra præcipua ædificii spiritualis: in primo agmine cor & voluntatē collocat, velut fontem amoris, & originem motus hominis, mentem vero & intellectum in extremam aciem contexit velut ad sarcinas, vt insinnet, quo amor crescat & ad finem perfectum & debitam perueniat, sanctas mentis considerationes, meditationesque esse in primis necessarias. Atque hinc sponsa delicias, & signa amoris, quem dilectus illi demonstrauerat, recensens, & quodammodo voluptatum ex eo perceptarum catalogum texens, ait,

Cant. 2.

Introduxit me rex in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem. Id est, inter primaria, quæ a sponso accepti dona, recenseri merito oporteat ordo, quem in amore & dilectione seruatum oportuit, quo omnia debito ordine & serie ordinata diligere, primo scilicet Deum, deinde animæ salutem, tertio proximum, quarto corpus proprium, quinto alterius, postremo bona externa, quæ mihi ad vitam futura sint necessaria: atque hoc est diligere Deum ex toto corde, & proximum sicut seipsum.

Deut. 6.

Textus legis huius relatus est in digestum nouum, vel, vt vsitato nomine dicitur, Deuteronomium: atque ita intelligenda sunt, vt sihinc Deus, illinc vero ex opposito mundus, quantus quantus est collocaretur, potius hic quàm Deus perpédendus esset. Quod profecto euidenti exemplo filii Leui demonstrauit; quando nimirum Mose post vituli aurei adorationem inclamante, *Ponat vir*

Num. 32.

gladium super femur. uum. Et occidat unusquisque fratrem suum, & amicum & proximum: ipsi Mosis verbis obsequentes, viginti tria hominum millia vindice gladio interfecerunt, quorum factum dilaudans Moses ait, *Consecrasti hodie manus vestras Domino unusquisque in filio & fratre suo, ut dicitur vobis benedictio.* O factum tragicum & vere sanguinolentum! vt ne parentibus quidem aut filiis parcant, eorum promiscue sanguinem per castra effundant, omnia benignitatis & misericordiæ iura violant, imbelli senectæ aut parentum cœnitie non stentantur, adolecentiorum minusque sapientium errorem in bo-

nam partem non interpretentur, lacrymæ & lamenta matrum surda prætereant aure. Vnus scilicet Dei amor ad hoc impellebat: non enim parentum loco habebant eos, quos Dei esse nouerant inimicos; atque in hoc vera Dei dilectio consistit, ac vera præcepti, *diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo,* obseruatio.

De hoc præcepto Christus in extrema agens cœna, ipsum nouum mandatum vocauit, dicens, *Mandatum nouum do vobis: loquitur* quamuis enim vetus præceptum fuerit, tamen quia Iesus Christus nouum quoddam amoris genus erga hominem ostenderit, vt-pote qui illius ergo acerbissimam & ignominiosissimam mortem suberit; æquum etiam & par erat, vt ipse vicissim homo nouo cum dilectionis modo proficeretur; adeo vt nouum & recens mandatum sit, Deum ex toto corde tuo diligere.

Proponit magnus ille ac sublimis philosophicus Picus Miradulanus, quæstionē, cur Deus cæteris rebus iam conditis hominum condiderit? Creauerat cœlos, eosque angelis repleuit; terram quoque, in quæ animalia immisit; aerē, quem ambus dedit; & postquam omnia iam condidisset, tum demum creauit hominem. Cur obsecro domine partem adeo nobilem, tantæque dignitatis iam cœdis, cum nullus ē creatis locis supersit, quem illi attribuas & in quo commoretur? vbinam igitur hominem collocabis? quem locum occupabit? quod elementum inquadet? anne cœlo inferes? sed refragabuntur angeli, dicentes, sibi cœlū esse destinatum. an in aerem transferes? sed volucres exoptulabūt. in mari ergo habitabis? sed non ferent illum pisces. terramne incoles? sed animalia obstabunt. Dic igitur homo, quid de te futurum sit. Sed nequid nimis. Causam subnectam. Voluit nimirum creator, hominem postremo loco cæteris rebus iam conditis & loco dispositis condere, vt ostenderet, se vnum hominis hereditatem & possessionem esse. vnde Psaltes: *Dominus pars Psaltes hereditatis meæ & caliceus, tu es qui restitues Psaltes hereditatem meam mihi & alio loco, Psaltes Lib. 1. cap. 16. mea Domine in terra viuentium.* Se quoque solum centrum esse hominis, in quo requiescere.

Quæstio
inigenis
Pici Mi-
randulani.

escere enim oporteat, ut in confessi. Augustinus testatur: *Fecisti nos Domine ad te, & inquistum est cor nostrum, donec quiescat in te.* Denique se solum esse, quem, præ ceteris, ex toto corde & animo, hominem amare par est, iuxta legis præceptum: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.*

Id est omnia opera tua, Christiane, huius amoris trutina ponderanda sunt: tantum siquidem eorum pretium & pondus est, quantum illorum amor & dilectio, & pro ratione caritatis, ea aut cara aut vilia. Erat apud veteres Hebræos duplex ponderis genus, & duplex ponderandi ratio, vna, publica & vulgaris; altera sanctuarij, quæ erat exactior: ita quoque hodie, duo ponderis genera in mundo reperire est, publicum scilicet quæ est communis hominum æstimatio; & aliud sanctuarij, quod est amor & dilectio, secundum quod Deus actiones nostras ponderat. Quot hodie, pro dolor! ieiunia, elemosynæ, preces sunt; quot penitentia, rigores, sancta exercitia & pietatis opera; quæ pondere quidem publico, id est, communi hominum iudicio & existimatione, æquum habere pondus videntur; at si trutinæ sanctuarij imponerentur, instar plumæ leuia forent, quod coacte, & non ex caritate & amore diuino facta sint. Omnia igitur opera vestra regio diuini amoris pondere ponderate, ac tum primum magni meriti futura sunt. Ipse siquidem est instar notæ arithmeticæ, quam *Zero* vel *nullo* dicunt, quæ vnioni adiuncta, constituit decem; duplicata centum, triplicata millenarium numerum efficit: Ita quoque, si actioni piæ vnicum amoris gradum addideris, plurimum valebit; si & alterum, plaris; si plures, meriti futura est infiniti.

Amor diuinus zeptur. Cur Deus amandus. Dan. 13.

Et est rationi quam maxime consentaneum Deum diligere, in primis, quia Dominus est deinde, quia Deus; denique, quia noster, *Diliges Dominum Deum tuum.* Diligendus est, quia bonus, iucundus, utilis; diligendus est, quia hoc nobis congenitum, quia bonum, denique, quia necessarium. idque ob tres potissimum rationes; ob potentiam, est enim Deus, ob sapientiam, est namque Deus; ob clementiam, denique quia tuus est. Sed diligendus est super omnia. Ita illum dilexit ca-

sta illa Susanna, quæ a duobus veteranis audacia & libidine infamibus ad scelus coacta, mori maluit, quam Deum impudicis illorum amoribus consentiendo, offendere. Amandus igitur Deus est amore puro & sincero, quali Ioseph adolescens herum suum prosecutus est, quum impudens & lasciuia domina, ad adulterium illum detrectantem inuitaret; quæ ex impuris illius manibus se proriapiens, & lasciuam pellicem pellacesque laqueos fugiens, magna constantia & heroica quadam fortitudine dixit: *Quomodo possum hoc malum facere, & peccare in Dominum meum.*

Equissimum est igitur Deum diligere, sed ex toto corde diligatur oportet, & amore vniuersali, nullam illius partem alia sibi res vindicent. Philistæi, quod Arcam fœderis & idolum Dagon eodem in fano collocassent, & Deum ad iracundiam prouocarent, & idolum suum amiserunt. Illi autem Philisthæizant, qui eodem in corde Deum & mundum adorari volunt; gentilitatem, inquam, sapit, amorem Dei & amorem mundi in eadem anima collocare & retinere; quod qui facit nã ille Deum ad iracundiam concitat, & periculo se exponit, ne omnia sua eadem opera perdat.

Filij Aaron, quod ignem nouum & alienum acerræ imposuissent, indignationem Dei incurserunt, & morte repentina puniti sunt. Cor nostrum verum thuribulum est, in quo thura & suffitus laudis precumque fumigant & redolent, cui tum profanus & alienus moraliter ignis imponi dicitur, quando alienus & nefandus mundi rerumq; mundanarum amor in eodem inualeseit ac fumigat, atque hoc non mediocrem Deo bilem mouet, & sempiternam asferre perniciem ac mortem perennem solet. Quare necesse est, ut totum cor Dei sit, & omnis illius amor in illum solum feratur.

Meretrix illa impia & sanguinaria non ægre ferebat puerum viuum in duas dissecari partes; at Salomon maturiori ac prudentiori consilio integrum illum matri reddi iussit. Nobis hoc mysterij & documenti loco erit, non esse amorem, qui animæ nostræ fœtus est, duas in partes disperrendum, neve

ynam Deo, alteram vero mundo donandam (sapi hoc nempe meretricium) sed vni Deo, iuxta præceptum, quod super hac re tulit: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, totum reddendo.*

Gen. 4.

Quoniam etiam Cain sanguinarius ille parricida in sacrificio quod obrulit, optimum sibi retinuit, & deterius Deo obtulit; ideo reiectus ac reprobatus fuit, atque ita sibi ipsi perniciem attulit. Illi vero sua perperam disperitiuntur & diuidunt, & Cainum imitantur, qui amoris sui partem Deo, & partem dant mundo; & est hoc certissimum reprobationis argumentum, & perpetuæ sæpe damnationis solet causa existere. Huic torum dandum est, hic ex toto corde diligendus & proximus sicut nos ipsi, & in hoc ipsa legis consistit consummatio & finis, hucq; omnia mandata tum quæ ad Deum, tum quæ ad proximum spectant, referuntur. At quis proximi nomine appellandus est? dicit parabola nostra, & ita nos ad secundam concionis partem transferet: *Homo quidam descendebat ab Ierusalem in Iericho, &c.*

Cum igitur hic legisperitus à Christo petiisset: *Et quis est meus proximus?* Saluator per parabolam respondit, Ier quidam instituebat Ierusalem in Iericho, & ecce, dum desertum quendam pertransiret locum, ingruentes repente latrones & sicarii misellum dispoliant, pecuniam auferunt, vestes violenter abripiunt, & quod audire grauissimum, plures infligere reluctanti suaque propugnanti plagas; quo facto prædam colligentes ad latibula sua reuersi sunt. Interea vero dum ille semianimis, extremos vitæ spiritus anhelando trahebat, & miserabili sui aspectu & lamentis ad commiserationem durissimos quosque pertrahere potuisset; ecce tibi sacerdotem equo insidentem, qui eadem transit via: cernit quidem seminecem, attamen misero aspectu non commouetur, sed ferro & adamante durior pertransit. Hunc mox secutus est Leuites, nec priore fuit benignior, sed eadem inclementia, etiam ne hilum commotus iter suum profecutus est. Tandem contigit & Samaritanum quendam illuc iter habere, qui vi-

so saucio hoc viatore, ita intrinsecus animo commotus fuit, ut equo quamprimum descenderit, sanguinem stiterit, vino vulnera purgauerit, oleumque ad sanandum infuderit. Denique cum diligentissime & maxima qua poterat industria vulnera alligasset, equo miserum imposuit, in diuersorum deduxit, hospiti eius ut rationem haberet mandauit, & quæcumque in eius medelam erogasset, se suppeditaturum spondit. Dic igitur, quisnam è tribus his saucij illius proximus fuerit? ille, inquit legisperitus, qui benignum se exhibuit, & misericordiam erga viatorem ostendit: scite respondisti, ait Iesus: *Vade & fac similiter. Homo quidam descendebat.*

Parabolæ huius finis est, demonstrare, quidnam verus sit proximus? at si moralem consecrari sensum voluerim, reperiemus haud dubie, omnem hanc parabolam & anigmati- cam deductionem alio non tendere, quam ut hinc evidens fiat peccati miseria, & quæ omnes aliæ hominis calamitates dimanant & proficiscuntur. Ipsum siquidem est diluuium vniuersale & generalis quædam ruina, & exterminium adeo insolens & inauditum, ut quidquid in hominis terra bona est, quamprimum destruat, perdat, evertat. Quod factis declarat ipsum peccati nomen, quod Hebraico idiomate *Aberè* dicitur, quæ vox à radice *Aba* vel *Aben*, quæ vniuersalem calamitatem & destructionem significat, descendit: quo alludit Bersabee regina cum Dauidi diceret: *Et eris, cum dormieris dominus meus rex cum patribus suis, erimus ego & filius tuus peccatoris, id est, perierimus, & in profundissimam calamitatem abyssum ceciderimus.*

Nec mirum hoc cuiquam videatur, peccatum namque cum Deum animæ possessione deturbet, quid boni superesse in loco potest, è quo recessit Deus, & quem ille in prædam dedit: Saul rex cum Samuelem consuleret, id ipsum ab illo audiuit, quod dixit: *Quid me interrogas, cum Dominus recesserit à me.* Quam calamitatem perspectam habens Sapiens dicebat: *Qui in uno peccat, multa bona perdit:* atque ideo in Deuteronom. de peccatore legitur: *Maledictus eris in ciuitate, maledictus in agro, maledictus horreum tuum,*

V. Parabola finis.

Peccati malitia.

3. Reg. 1.

1. Reg. 8.

Ecclesi. 9.

Deut. 28.

inum, & maledicta reliquia tua, maledictus eris ingrediens, & maledictus egrediens. Quidquid scilicet peccator agit, maledictioni tubicetū est, & ruinæ expoſitum. Hanc autem miſeriam deſcribit in parabola hodierna Dominus, dicens: *Homo quidam descende- bat.*

Moralis
parabolæ
expoſitio.

Omnia hæc, ſi moraliter accipias, à ſanctis Patribus de protoplaſti lapſu, ac de redemptione per Ieſum Chriſtum adornata intel- liguntur. Scite autem & appoſite dicitur viator hic itinere Ieroſolymis Iericho verſus à latronibus comprehenſus, quoniam, vt S. Hieronymus teſtatur, erat olim inter Ieroſolymam & Iericho locus quidam latrocinis & cædibus infamis, *Abomina* dictus Hebraice, i. locus ſanguinis & cædis, quod eo loco latrones & ſicarij plurimum eſtendere ſolent ſanguinis, & varias patrare cædes, deſcendere autem dictus eſt, quod Ieroſolyma in monte ſita eſſet, Iericho vero in conuallibus.

Senſus
moralis.

Cæterum homo poſtquam conditus eſt Ieroſolymis, quæ Hebraice ſonat pacis viſio, erat in ſumma pace omneſque illius facultates & potentia mirabili quadam ratione inter ſe conueniebant. Erat namque illic ſoſpes & integra valerudine, & opibus abundans. Habebat quippe, velut præſidium & proteſtricem, iuſtitiam originalem, quæ omnem animæ temp. debite gubernando & dirigendo, efficiebat, vt partes inferiores rationi, ratio vero creatori pareret? Et quem admodum abſolutus ſui ipſius dominus & rector erat, ita quoque abſolutum in res omnes dominium habebat. At homo hic deſcendit ab Ieroſolymis in Iericho; (ecce omnis initium mali) deſcendit, inquam, è gratiæ ſtatu: qui enim in gratia viuunt, in cœlis viuunt, vnde Apoſtolus: *Noſtra conuerſatio in cœlis eſt*, imo & cœlo altior eſt & ſublimer rebuſ omnibuſ ſupernaturalibuſ, deſcendit in abyſſum & voraginem peccati. quâ profundus deſcenſus eſt, è cœlo delabi in terram, è gratia in peccatum è diuinis & ſupernaturalibuſ in inferiora & terrena, è conditione & ſtatu Angelorum in beſtialem & brutalem! Hinc deſcenſum apte deſcripſit Pſalmographuſ quodam loco: *Homo cum in honore eſſet, non intellexit, comparatuſ eſt in-*

mentis inſipientibuſ, & ſimiliſ factuſ eſt illi. An non profunde deſcenſum fuit, quando filiuſ Dei, qualis in iuſtitia originaliſ ſtatu erat, ſeruſ & mancipium diaboli conſtitutuſ eſt?

Non poſſum à lacrymiſ temperare, cum tacituſ mecum perpendo miſerum illum filij prodigi caſum, hic enim, quamuiſ hono- *Luc. 15.* ſto & illuſtri loco natuſ eſſet, & toto vitæ tempore deliciis aſſueuiſſet; ad tantuſ tamen redactuſ fuit anguſtias & egeſtatem, vt ſubulcum agendo alienoſ porcoſ cuſtodiendo, Inſignis & inter beſtias viuendo victum ſibi coactuſ fuerit parare. Non eſt dubium, quin quoties priorem vitæ ſtatuſ in mentem redueretur, ybertim lacrymaretur. At pluribuſ dignuſ eſt lacrymiſ infelix primi hominiſ ſtatuſ, quem quoties in mentem reuoco, lacrymanſ ſuſpiro & ingemiſco; fuit enim ille veruſ filiuſ prodigiſ, qui omnem facultatem, omneſque ſpiritualeſ diuitiaſ diſſipans & diſperdens, ex immortalī, impaſſibili, ſapienti, beato, qualis in Paradifo fuerat, ad extremam calamitatem redactuſ eſt, adeo vt omnium ſeruſ factuſ, qui natura omnium erat dominuſ conſtitutuſ, morri addictuſ ſit, ad miſeriaſ & extremam paupertatem redactuſ, & cum iumentuſ agere coactuſ, & iumentuſ inſipientibuſ compara- tuſ.

Homo quidam deſcendebat ab Ieruſalem in Iericho. Allegorice hoc exponenſ Ambroſij expoſi- ſtuſ, ait Iericho mundi huiuſ imaginem eſſe, & Ieroſolymam cœli, quod concordia locuſ: Ieroſolymis autem homo in Iericho deſcendit, quando primuſ pareſ noſter Adam beatitudine deſcendit; vt in vitæ huiuſ mutabilis miſeriaſ incidereſ. Poſt tantum vi- Primi pa- rum ſpicuſ legent, triplicem primi parentiſ ſtatuſ obſeruandum moneo: primo illum, plex ſta- in quo illum Deuſ condidit: alteruſ, in tuſ. quem admiſſo peccato incidit; tertiuſ, in quem illum Chriſtuſ reſtituit, cum illum moriendo redemit. Cæterum triplex ille ſtatuſ graphice depictuſ eſt in viatore hoc qui deſcendit ex Ieruſalem in Iericho: in alio namque ſtatu erat, priuſquam in Iericho deſcenderet: in alio quoque, dum in latroneſ incidit; denique in alio, quando Samaritani

benignitate sanitatem pristinam recuperavit.

Quas peccatum Deo miserias attulerit.

In primo statu conditus fuit homo immortalis, omnibus perfectionibus dotatus, & ignorantia immunis. In secundo, his omnibus charismatibus priuatus fuit, omnesque eiusdem facultates à peccato veluti à latrone immaniſſimo ablatae. Et quemadmodum plenum vini dolium vnica aceti corrumpit gutta, parum fermenti totam farinam maſſam, & maleolens quidam riuulus integrum flumen, & vnus peste infectus cunctos in ciuitate ciues contagione inficit & perdit: ita quoque vnicum peccatum vniuersam naturam humanam perdidit, infecit, corrumpit, omnia illius charismata & gratias abſtulit, inque naturae bonis graue ei vulnus infixit; quae vbi amiſſet, eadem opera ad bene operandum potestatem & facultatem amiſit. nam vti arbor bona, radice ſuccifa, & circumamputata, nullum amplius ferre fructum poteſt, ita nec humana voluntas, gratiae, è qua omnis boni ſuccus emanat, truncata radice bonum producere opus, quod Deo gratum ſit, & vitam promeretur aeternam.

Iuſtitia originalis hominem immortalē reddebat. Atque hinc omnis humani generis originem cepit corruptio: nam vt corpora mortua quamdiu myrrha & baſamo ſunt condita, à vermibus & putredine immunia, corrumpi nequeunt; ita vbi aromata illa euancuerint vel ablata fuerint, inſtar aliorum computreſcunt, & à vermibus eroduntur: non ſecus protoplastus; quamdiu enim iuſtitiam originalem conſeruauit; immortalis fuit, à corruptione & omni aduerſitate immunis; aſt vbi eadem excidit corruptionem incurrit, morti factus eſt obnoxius, & in cineres redigi & putreſcere potuit.

Dæmones latrones ſuauitatis & ſicarij. In tertio vero ſtatu fuit è poenis & calamitatibus eductus, & in priſtinam chariſmatum & priuilegiorum poſſeſſionem reſtitutus, tunc quoque certa illi immortalitatis qualem prius habuit ſpes data, & cœli quod amiſerat, recuperandi, & certus factus eſt, ab omni ſe infortunio & ærumna fore immunem, beatum denique aliquando futu-

rum, qualis in Paradifo iam olim fuerat. Sed pergamus iam in parabola noſtrae expoſitione.

Homo quidam, &c. Et incidit in latrones. Omnes vnanimi conſenſu Patres, mox vt illos propius intuiſerunt, hos eſſe dixerunt dæmonas qui quidquid in mundi huius deſerto ſpecioſum occurrit diripiunt, huic patientiam, illi humilitatem, alij caritatem, alij denique ſpem, ſunt nempe fures illi Babylonij, qui Regis Ezechiae theſaurus & congeſtos acervos diripiunt. ſunt latrunculi Chaldaei, qui camelos & omnem gregem armenta viri innocentis Iob, violeuter auferunt. ſunt quoque latrunculi Amalec, qui Siceleg incenderunt, quos David gladio perſecutus eſt, dicens: Perſequar latrunculos hos, & comprehendam eos. ſunt denique ſacrilegi illi dracones, qui cauda ſua adunca ſtellas cœlo detrahunt, & planetas diſpoliant.

Merito autem diaboli latrones dicti, Merito quod enim latrones & banniti paſſim in viis diaboli agunt, hoc illi in medio mundi & in oculis omnium. Poſtquam enim banniti bonis ſiſco addictis priuati ſunt, & patria eieſti, latrocinia agere & viatores diſpoliare ſolent & rapto viuere: non minus etiam dæmones: cœleſti namque ciuitate proſugi vel potius eieſti, omnique facultate priuati & gratia, in terram deſcenderunt, vt latrocinia agerent, & homines deſpoliarent. Deinde, quamuis latro nonniſi rapto viuat, diabolo tamen ſatis eſt nos in vitæ itinere diſpoliaſſe; & quemadmodum latro ſemper in inſidiis latitat, obuios quoſque ſpeculatur, ſæpe quoque ſe ſocium fingit itineris & comitem, eo proſus modo quo Ieremias loquitur: Quasi latro inſidiatus in ſolitudine. ita quoque perſus ille veteranus diabolus, fingit quidem noſtrum ſe amicum eſſe, & in angelum lucis ſe tranſfiguratur, ſed vt tanto commodius nos inuadat, & oportuniſſima data occasione iugulet: denique, quemadmodum latrones vix videas prædis & ſpolijs diſcere, (quia male parca male dilabuntur,) ita quamuis dæmones plurimos iuſtos diſpolient, exuant & deſtruant, nullum tamen

men inde illis emolumentum accedit, nec unquam futuri sunt ditiores. *Incedis igitur in lairones, quid vero illi fecerunt, despoliaverunt eum.*

An non vos horum de numero milites? vosne latrones? video aliquem vestro è ludo profectum, in obsidio lerichuntino, latrocinio infamem, lapidibus obrui, quod coecineum surripuerit pallium, & duos argenti siclos, & laminam auream quinquaginta siclos pendentem. Audio in Canticis conquirentem sponsam, quod milites praefidiarii pallio eadem spoliassent, *Tulerunt pallium meum custodes murorum.*

Qui etiam despoliaverunt eum. Per latrones hos mystice diabolos intelligendo, & per diabolos latrones, dico primum hominem misere despoliatum fuisse, quando donis omnibus caelestibus priuatus, & in omnibus naturalibus facultatibus miserum in modum lauciat, semianimis fuit derelictus. Quam apertam in lobo rei huius imaginem videre est, qui in simeto extensus & ab omnibus derelictus exclamat. *Expoliauit me gloria mea, & abstulit coronam de capite meo, & quasi arbori euulsa abstulit spem meam.* Eo quod peccatum gratiam, quae vera animae pulchritudo & gloria est, abstulit, & iustitiam originalem, quae coronae instar erat quaeque in se & in caetera animantia dominabatur, eripuit; quibus omnibus ereptis & amissis arboris eradicatae instar homo permansit; fuit scilicet triste naufragium, in quo omnium bonorum iacturam fecimus.

Igitur miser hic homo despoliatus fuit, id est, gratiae illi ornamenta ablata sunt, ornamenta quoque immortalitatis & innocentiae, & paucis ut concludam; Ipsa iustitia originalis: & quod longe grauissimum diuissimas accepit plagas. Intellectus siquidem excacatus est, voluntas ad bonum facta tardior & refractaria, imo in malo obduruit, facultas concupiscibilis appetitus illicitos fouet & ambit, irascibilis vero facta imbecillior, denique iacuit semimortuus, bono quidem mortuus, malo vero viuens & peccato: hinc Ieremias de Iudaeis expostulans ait: *Sapientes sunt,*

ut faciant malum, bene autem facere non sciunt.

Quid igitur homini in deserto iacenti, Mysteria derelicto laucio & plagis deformi fiet? nullo modo illius miserebitur, nullus auxiliatricem tione dimanum supponet: itane nemine succurrente emoriatur: ait parabola praeterisse sacerdotem, & mox etiam Leuitam, & neutrum ad commiserationem fuisse excitatum. O crudelitatem inauditam! Erro, auditores, erro: eximia siquidem hic latitant mysteria: Sacerdos & Leuita non medentur laucio, sed ambo praetergrediuntur: neque enim lex, vel sacrificia hominis expiare peccatum potuerunt, sacerdos victimas offert, Leuita legis praescriptum praegit, & ambo praetercunt, nihil penitus efficientes: nam teste Apostolo, *Nihil ad perfectum adducit lex.*

VI.

Sacerdos & Leuites non respicientes nec sanantes agrum pertranseunt, ut hinc evidens fiat, legem Mosaicam iustificationem peccatoribus non attulisse; unde idem Apostolus alio loco, *Ex operibus legum non iustificatur omnis caro,* id est, nullus homo cuius rei evidentem figuram ostendit Elisaeus Propheta. Praemisera ille puerum suum Giezi, baculo instructum, qui hospiti suae filium ad vitam reuocaret. Nihil efficit seruus, baculi ictus inanes fuere & irriti: Prophetam ipsum venire oportuit, qui puero se superiniiciens & superextendens quamprimum illum ad vitam reuocauit, *Calescens est caro pueri, & reuixit.* Praemisera seruum suum Mosem Deus, legem illi velut baculum in manus dederat, at nunquam ille hominem ad vitam resuscitare potuit: Deum namque necesse erat descendere; venit igitur, incuruauit se, & ut ait Apostolus exinaniuit se, & mox qui peccato mortuus erat homo, ad vitam rediit.

Gal. 4.

4 Reg. 4.

Ad eo ut quorquot è peccati tumulo ad Ab initio gratiae vitam, iam inde ab ipso mundi primordio rediere, meritis & virtute Christi in mundum aliquando venturi, sint resuscitati sunt, ideoque à Ioanne Apostolo, in Apocalip- ta sunt. *appellatur agnus occisus ab origine mundi.* iam inde enim ab illo tempore pretiosus sanguis illius hominis vulneribus mederi cepit.

Saepe

Apoc. 17. Sæpe mecum tacitus cogitavi, cur Christus in fine Apocalypseos appelletur *radix* cur dictus *et genus David*. Postquam varias SS Patrum consultationes inquisivi, inveni tandem tropologice hic designari, ab vno Iesu Christo totius orbis salutem dependere. nam quem admodum à radice arbor omnesque rami illius succum, alimentum & vitam exsugunt, imo & virtutem foliorum efficiendorum & fructuum ferendorum: ita quoque à solo Iesu Christo, antequam è virgine Deipara nasceretur, David atque omnes Patriarchæ gratiam, iustificationem, vitam, aliaque media supernaturalia ad opus bonum attraxerunt.

1. Cor. 10.

Hac de re agens magnus Apostolus Paulus in Epistola ad Corinthios, de veteris testamenti patribus sermonem instituens ait, *Bibebant*; inquit, *de spiritali consequente eos petra, petra autem erat Christus*. Innuere vult, Christum fuisse rupem, crucem illius virgam, quæ ipsum percussit; aquæ vero, quas veteribus in potum dedit, fuere gratia, caritas, peccatorum remissio, &c. sed aquas illas nunquam potuit Moses vel lex mundo propinare.

Exod. 25.

Video in Exodo duos Cherubinos faciem in propitiatorium intedere. Egregium profecto documentum, quod simul & figurate ostendit, in CHRISTVM velut in vniuersale totius orbis propitiatorium duos populos conicere oculos, Iudaicum scilicet qui aduentum Messia præcessit, & Christianum qui post subsequutus est. Idem quoque denotabat serpens ille æneus in stipitem in deserto Sinaitico sublatu, peccatores scilicet oculos & vultum in Iesu Christi crucem conicientes, in eamque credentes, aliquando à peccatis suis purgandos & iustificandos, quod lex vetus facere nequibat: in cuius rei signum pertransiit Sacerdos & Leuita.

Exod. 40.

Est profecto lacrymis dignum inter Ecclesiasticos vix misericordiæ locum esse, quæ tamen inter illos potius quam inter sæculares quærenda foret. Ideo olim voluit Deus in Exodo, tabernaculum & vasa illius oleo ungi, *Et assumpto unctionis oleo unges tabernaculum cum vasis suis, ut sanctificentur.*

quid spectat hæc cærimonia? quid denotat docere voluit Deus, in domo sua vniuersa oleo inungenda, vt qui in eadem deseruiunt memores sint, charitatem & benignitatem sibi in pauperes exercendam. Interea Sacerdos & Leuita sine vlllo commiserationis affectu transeunt.

Hinc primo infero, pietatem & benignitatem rarissime in Ecclesiasticis & Religiosis reperiri, imo sæpius in sæcularibus peccatis. Secundo auorum sæcula fuisse feliciora & beatiora, quam hæc ipsa nostra, quibus è tribus, quos hic videmus, vnus saltem caritatem erga proximum ostendit. hodie vero è centum, imo mille vix vnum reperies, imo ne inter sacerdotes quidem & Leuitas declarat hoc hæc parabola, quæ hinc sacerdotis & Leuitæ sanctitiam, illinc vero Samaritani caritatem ac misericordiam ob oculos ponit.

Samaritanus autem videns eum, misericordia motus est. Sacerdos igitur & Leuitas cum viatore neglecto præterissent; ecce eodem itinere venit & Samaritanus, qui tristi hoc spectaculo commotus, equo confestim descendit, vulnera saucij alligauit, equo imposuit, in diuerforium deduxit, & diligentem illius rationem haberi iussit. ô charitatem admirandam! ô clementiam incredibilem! ô exemplum virtutis vere memorandum! Ecce quomodo opera misericordiæ in proximum, quando in necessitate fuerit, exercenda sint. Cor humanum, vitæ domiciliu, in medio corporis, velut princeps aliquis, constitutum, quantumvis toti corpori & omnibus illius membris vitam æqualiter comunicet, in partem tamen sinistram magis propendet. Ita quoque Christianus, quamuis proximo in omni fortunæ genere succurrere teneatur, pauperibus tamen & indigentibus potissimum succurrere tenetur; quod qui facere neglexerit, exiguâ se habere charitatem ostendit.

Cum nobile par amicorum vidisset olim Theophrastus Philosophus, quorum vnus opibus abundabat, alter vero rerum penuria affligebatur, iocando ait, *Si amici sunt, quorsum alter ita diues, alter ita inops est?*

Misericordia Samaritani.

Simile.

Theophrasti Philosophi apophtheg.

ostendere, cupiens, vbi vera regnat amicitia, aduentus & prosperitates esse debere communes, nec æquum esse, sed contra amicitia iura, à diuite pauperem & inopem amicum deseri. equidem dico, vbi Christiana regnat charitas nunquam proximum deseri, nec pauperes misericordia carere & actum illum charitatis esse vitæ æternæ meritum.

Lucullus, referente Plutarcho, cum ad aliquot dies Græcos quosdam lauto & regio conuulso hospiti oque exceperet, ipsiq; tantum splendorem admirari dicerent, non parum obstupescere se, quod tantos sui causa sumptus fecisset; scire illis & liberaliter respondit, *Non nihil, o hospites, vestra causa, sed maxima pars Luculli gratia*. Vt scitum hoc apophthegma proposito meo cum venustate adaptem, assero illos qui se erga pauperes benignos ostendunt, aliquid quidem illorum causa agere, sed potissimum sui: nam per actum illum misericordiæ, vitam promerentur æternam adeo vt, quando pauperes illis gratias agunt, Luculli verbis possint dicere, *Non nihil, o pauperes, vestri causa, sed maxima pars donantis gratia*. Merito autem Samaritanus hic noster id dicere potest, qui tantam hodie charitatem & misericordiam deelar-

Noluit sibi olim Deus integram offerri victimam, sed in frustra à sacerdotibus concisam. legis textus hic est, *Sacerdotes effundant sanguinem iuxta altare, & detracta pelle aris in frustra concident*. Quo loco aperte designare voluit, nolle se aliquos qui in fidelitatis suis sint integri, & opes suas intactas & incorruptas asseruent, eandem non audendo imminuere, neue aliquid pauperibus distribuendo; sed misericordes, pios, liberales, & magnificos, quique bona sua & facultates multifariam diuidunt, tum in domos hospitales tum Xenodochia modo in Nosocomia, modo etiam in ergastula, & carceres, modo denique in ægros vt Samaritanum hic nostrum fecisse comperimus.

Hoc forsitan intuitu iussit olim Deus, vt velut immundum & impurum reiceretur animal, quod non haberet vngulâ bifidam,

Tom. 2. Pars. Æstiva.

qualia sunt asinus, equus, & alia: *Qui ruminant & non diuidunt vngulam, immunda erunt vobis* Mystice porro hic declaratur, illos qui bestiarum more viuunt, & non minus ad commiserationem flectuntur, quam bruta, nec diuidunt vngulam, id est nihil in pauperes effundunt, coram Deo immundos censeri, & gloria indignos. Samaritanus autem noster inter hos non est recensendus, vt qui vngulam diuidat, & pauperi viatori succurrat, & plurimum illi è facultatibus elargiatur, vinum, oleum, equum, loculos. o caritatem admirabilem!

Quem vero sub hac Samaritani imagine putatis delitescere? an non primo vobis intuitu occurrit per ipsum Saluatorem nostrum Iesum Christum representari? ipse est, ipse inquam, ita namque illum olim Iudæi appellarunt, *Nonne bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu?* Ipse est qui ad hominem saucium accedit, quando nimirum naturam nostram assumpsit. Ita namque loquitur Ambrosius? *Tunc appropinquauit, quando factus est compassioni nostræ susceptione finitimus, & misericordiæ collatione vicinus*. Nec appropinquauit modo, verum & ex equo descendit, quando nimirum cælo descendit, quando seipsum humiliavit & exinaniuit, & vt Apostolus ait, *factus est*

obediens usque ad mortem. Cumque igitur hac ratione descendisset, plagas oleo & vino benignissime fouit: porro per duplicem hunc liquorem doctrinam Euangelicam intelligere oportet, quam nobis Samaritanus hic attulit. oleum quippe gratiæ symbolum est, quæ per Euangelium datur; vinum verò, iustitiæ, quam eadem nobis doctrina Euangelica offert, cum in Epistola ad Rom. scriptū sit: *Ira Dei reuelatur super omnem impietatem hominum*. Oleum nempe dat gratiam quæ nos ad amorem Dei excitat, vinum vero iustitiam quod nos ad timorem perducit, iuxta verba Psalmographi, *Potasti nos vino com-*

puncti onis. Verum cum nec hoc sufficeret vulnera alligauit: per ligamenta illa & panniculos capio Sacramentorum medicamenta, quæ a vero Samaritano Iesu Christo, ad animæ nostræ vulnera curanda instituta sunt, denarii duo, quos crumena depromit, virtut-

Samaritanus hic Christum representat.

S. Ambros.

Phil. 2.

Rom. 1.

Psal. 59.

Gg que

que testamentum sunt à Iesu Christo profusum, nam tam vetus quam nouum, instar numismatis Principis imaginem præfert. Nulla igitur parabola restat pars, quæ adaptata non sit.

Vnum hoc restat, Auditores, vt sexcenta hinc vobis documenta eliciatis: restat, vt discatis vere & perfecte Deum diligere, idque ex corde & animo ignito & affectu ardentissimo pleno. Vt discatis etiam creatori reddere quod suum est, animam scilicet, & cor totum, omnesque illius thesauros & facultates offerre. Restat denique vt Samaritanum hunc imitemini, pauperum misereamini, vt benignos vos & misericordes demonstratis; quod cū feceritis, vere Deum ex toto corde & proximum sicut vos ipsos dilexeritis, atque ita vitam æternam promerebitis.

Æquissimum autem est, O mundi Seruator, vt te ex toto corde diligamus, cum nos ipse ex toto prius dilexeris. Nam vt amorem nobis testatum faceres, homo fieri voluisti, tot cruciatus pertulisti, pretiosum sanguinem effudisti, vitam denique amittere non dubitasti. Nos vero vt tanto amori respondeamus, an non reciproco te amore redamabimus? eritne in mundo aliquid, quod tui ergo subire subterfugiamus, quod non tui causa sustineamus? erit ne in venis sanguinis gutta, quam non pro te effundamus? erit ne vita adeo cara, vt non libenter propter nominis tui gloriam impendamus? Et sane nimia nostra, quoad hoc, est obligatio: fuisti namque bonus ille Samaritanus, qui nostri miseratus es, cum peccati originalis mucrone fauciatu semineces iaceremus; & quod nec Sacerdos, nec Leuita, id est, lex verus, ad nostri medelam facere potuerunt, tu egregii Samaritani instar præstitisti, oleum & vinū vulneribus nostris applicuisti, vt ostēderes, ad peccatorem in viam reducendum & sanandum visum seueritatis & oleum lenitatis interdum esse adhibenda, quemadmodū virga vna cum manna arcæ inclusa erant. Propter hanc igitur aliasque plurimas rationes consentaneum est Domine, te vt ex toto corde diligamus, & proximum nostrum sicut nos ipsos, itaque facientes, vitam æternam

commerebimur: quam largiri nobis dignetur, Pater & Filius & Spiritus S. Amen.

DOMINICA XIII. POST PENTECOSTEN.

Partitio.

- I. De vitanda prauorum societate.
- II. De lepra peccati.
- III. De castello, decemque leprosis.
- IV. De leproforum clamore.
- V. De sacerdoti lepra iudicio.
- VI. De regēssu Samaritani.

Cum ingrederetur Iesus in quoddam castellum, occurrerunt ei decem viri leprosi.

Luc. 17.

FIGVRA.

MAGNÆ profecto admirationis per vniuersum Syria Regnum fuit occasio, cum è Iudæa venit nuntius, Regiæ militiæ præfectum, & primum à Rege Naamanum, opibus quidem abundantem, at lepra cooperum, prodigioso Elisæi propheta tactu à lepra fuisse mundatum. At maior hodie per vniuersam Galilæam admirationis offertur occasio, quando nuntiatur ingressu castelli cuiusdam potestate Iesu Christi manu, decem leprosos mundatos. Naaman iam mundatus infinitas Elizæo gratias egit; hic vero è decem sanatis solus Samaritanus, datam agnoscens gratiam, Saluatori & mūdatori suo Iesu gratias agit. Euangelio hæc hodierno continentur, quæ ordine vobis deducam, modo Spiritus altissimus animum & vires subministret, & Deipara marer precibus suis filii gratiam impetret. Cœlesti igitur vnanimis eam salutatione compellemus.

AVE MARIA.

Pythagoras Samius, Italica Philosophiæ II caput, cum probe sciret, quantum detrimenti adferre soleat improborum consortium & familiaritas, hoc inter cetera symbola sua nos ab illa deterruit, *Quæ nigrae habent.*